

8. Polozhennia pro nahorodzhennia vidznakamy Rady suddiv Ukrainy: Rishennia Rady suddiv Ukrainy vid 30.11.2007 № 118 [Regulations on awarding honors of the Council of Judges of Ukraine: Decision of the Council of Judges of Ukraine dated 30.11.2007 №118]. <http://rsu.gov.ua/> Retrieved from <http://rsu.gov.ua/uploads/article/risenna-rsu-no-47-vid-09062016-p-32e3ea707f.pdf> [in Ukrainian].
9. Pravyly vnutrishnoho trudovoho rozporiadku pratsivnykiv Kharkivskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu: protokol vid 28.04.2021. Ofitsiyniy veb-portal Kharkivskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu. [Rules of internal labor regulations of employees of the Kharkiv District Administrative Court: protocol from 28.04.2021. Official web portal of the Kharkiv District Administrative Court] <https://adm.hr.court.gov.ua/sud2070/> Retrieved from <https://adm.hr.court.gov.ua/sud2070/gromadyanam/inform/pravntroz>. [in Ukrainian].
10. Pro vstanovlennia zaokhochuvalnykh vidznak Derzhavnoi sudovoi administratsii Ukrainy: Nakaz Derzhavnoi sudovoi administratsii Ukrainy vid 12.03.2020 №118 [On the establishment of incentive awards of the State Judicial Administration of Ukraine: Order of the State Judicial Administration of Ukraine dated 12.03.2020 №118]. <https://dsa.court.gov.ua/dsa/> Retrieved from https://dsa.court.gov.ua/dsa/inshe/14/N_118_20 [in Ukrainian].
11. Pro derzhavnu sluzhbu: Zakon Ukrainy vid 10.12.2015 №889-VIII. [About civil service: Law of Ukraine of 10.12.2015 № 889-VIII.] <https://www.rada.gov.ua/> Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> [in Ukrainian].
12. Pro oplatu pratsi: Zakon Ukrainy vid 24.03.1995 №108/95-VR. [On wages: Law of Ukraine of March 24, 1995 №108 / 95-VR.] <https://www.rada.gov.ua/> Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
13. Sloma, V.M. (2010). Zaokhochennia u trudovomu pravi Ukrainy [Encouragement in labor law of Ukraine]. *Materialy VI Miedzynarodowej naukowi-praktycznej konferencji «Naukowa mysl informacyjnego wieku 2010» (07–15 marca 2010 roku). Vol. 7. Prawo. Historia. – Materials of the 6th International Scientific-Practical Conference "Scientific thought of the information age 2010" (March 7–15, 2010). Vol. 7. Law. History.* (Pp. 29–32) Przemysl: Nauka i studia. [in Ukrainian].
14. Chanysheva, H.I. & Bolotina, N.B. (2000). Trudove pravo Ukrainy: pidruchnyk [Labor law of Ukraine: textbook]. Kyiv : Znannia [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.3.19>

OBECNY STAN NORMATYWNEGO I PRAWNEGO ZABEZPIECZENIA ZAPOBIEGANIA URAZOM DROGOWYM NA UKRAINIE I SPOSOBÓW JEGO POPRAWY

Tetiana Dzhenchako

student

Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-5116-9680

e-mail: Tetiana_Dzhenchako@ukr.net

Adnotacja. W artykule na podstawie analizy obowiązującego ustawodawstwa, dostępnych źródeł naukowych, publicystycznych i metodycznych, w tym doświadczeń zagranicznych, ustalono stan normatywnego i prawnego zabezpieczenia zapobiegania urazom drogowym na Ukrainie, a także wskazano charakterystyczne problemy, które hamują jego rozwój. Na podstawie analizy istniejących przepisów, zasad i norm obowiązujących w ruchu drogowym, dana charakterystyka regulacji składowej organizacyjnoprawnego mechanizmu prewencji ruchu drogowego urazów na Ukrainie, która jest reprezentowana w znaczącym szeregu aktów prawnych o różnej mocy prawnej, składu podmiotowego i skierowania, do których zalicza się: normatywne źródła prawa międzynarodowego; Konstytucja Ukrainy; kodyfikowane akty prawa krajowego; Ustawa Ukrainy “O ruchu drogowym” i inne akty prawne; regulaminy regulacyjne określające status i tryb działania organów władzy publicznej i samorządu terytorialnego w zakresie zapobiegania wypadkom drogowym; akty organów samorządu terytorialnego w zakresie wykonywania uprawnień delegowanych i własnych (samorządowych) w tym zakresie.

Słowa kluczowe: wykroczenie administracyjne, profilaktyka administracyjnoprawna, czynności administracyjnoprawne, bezpieczeństwo ruchu drogowego, wypadkowość drogowa, wypadek drogowy, trauma drogowa, zapobieganie wykroczeniom, uczestnicy ruchu drogowego.

CURRENT STATE OF REGULATORY AND LEGAL PROVISION OF PREVENTION OF ROAD TRAFFIC INJURY IN UKRAINE AND WAYS OF ITS IMPROVEMENT

Tetiana Dzhenchako

Applicant

The Research Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-5116-9680

e-mail: Tetiana_Dzhenchako@ukr.net

Abstract. The article, based on the analysis of current legislation, available scientific, journalistic and methodological sources, including foreign experience, clarifies the state of legal support for the prevention of road traffic injuries in Ukraine and clarifies the typical problems that hinder its development. Based on the analysis of existing norms, rules and standards in force in traffic, the characteristics of the normative component of the organizational and legal mechanism of prevention of road traffic injuries in Ukraine, which is represented by a significant array of regulations of different legal force, subject composition and purpose, to which includes: normative sources of international law; Constitution of Ukraine; codified acts of national legislation; Law of Ukraine "On Road Traffic" and other legislative acts; by-laws that determine the status and procedure for the work of public authorities and local governments on the prevention of road accidents; acts of local self-government bodies on the implementation of delegated and own (self-governing) powers in this area.

Key words: administrative offense, administrative and legal prevention, administrative and legal measures, road safety, traffic accident, traffic accident, traffic injury, crime prevention, road users.

СУЧАСНИЙ СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФІЛАКТИКИ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОГО ТРАВМАТИЗМУ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Тетяна Дженчако

здобувач

Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-5116-9680

e-mail: Tetiana_Dzhenchako@ukr.net

Анотація. У статті на основі аналізу чинного законодавства, наявних наукових, публіцистичних та методичних джерел, у тому числі зарубіжного досвіду, з'ясовано стан нормативно-правового забезпечення профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні, а також окреслено характерні проблеми, що гальмують його розвиток. На підставі аналізу наявних норм, правил і стандартів, діючих у дорожньому русі, надано характеристику нормативної складової організаційно-правового механізму профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні, яка представлена значним масивом нормативно-правових актів різної юридичної сили, суб'єктного складу та цільового спрямування, до якої належать: нормативні джерела міжнародного права; Конституція України; кодифіковані акти національного законодавства; Закон України «Про дорожній рух» та інші законодавчі акти; підзаконні нормативні акти, що визначають статус і порядок роботи органів державної влади та місцевого самоврядування щодо профілактики дорожньо-транспортної аварійності; акти органів місцевого самоврядування щодо виконання делегованих і власних (самоврядних) повноважень в цій сфері.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, адміністративно-правова профілактика, адміністративно-правові заходи, безпека дорожнього руху, дорожньо-транспортна аварійність, дорожньо-транспортна пригода, дорожньо-транспортний травматизм, профілактика правопорушень, учасники дорожнього руху.

Вступ. Реалізація заходів профілактики дорожньо-транспортного травматизму потребує належного їх правового регулювання, адже останнє виступає не лише об'єктивною умовою функціонування загальнодержавної системи забезпечення безпеки дорожнього руху, але й ключовим та невід'ємним елементом організаційно-правового механізму застосування профілактичних заходів із зниження загального рівня аварійності та протидії дорожньо-транспортному травматизму.

За допомогою правил поведінки різних категорій учасників дорожнього руху, що закріплюються у нормах, які знаходять своє юридичне оформлення у законах і підзаконній правотворчості, забезпечується належне регулювання правовідносин транспортного обслуговування населення й надання якісних комунікаційних послуг.

Саме нормативна складова проблеми забезпечення безпеки дорожнього руху в країні визначається наявністю та змістом системи документів міжнародного, національного, галузевого і об'єктового рівнів. Від її ефективності прямо залежить практична реалізація убезпечувальних заходів не лише примусового, але й превентивного характеру. Чітка визначеність категорій і понять виключає довільне застосування правових термінів, дозволяє відобразити фактичні ознаки правових категорій, а також одноманітно застосовувати

наявні дорожні правила, стандарти, вимоги, які пред'являються органами державної влади та місцевого самоврядування до просторового переміщення учасників дорожнього руху.

Разом з тим, нормативно-правове забезпечення досліджуваної сфери далеке від оптимального та не дозволяє реалізовувати в повному обсязі конституційне право кожного громадянина на безпечні, комфортні та якісні дорожні перевезення.

Стан наукової розробки проблеми. Попри те, що згаданим питанням вже приділялась певна увага в роботах Д.В. Бєлиха, В.М. Бєсчастного, Д.Д. Бойка, С.І. Будника, Б.Ю. Бурбело, Г.В. Галімішиної, А.В. Гаркуші, В.В. Гаркуші, Г.К. Голубєвої, В.А. Головка, Т.О. Гуржія, С.М. Гусарова, Д.С. Денисюка, О.С. Дніпрова, М.М. Долгополової, О.В. Домашенка, В.В. Доненка, В.В. Донського, О.В. Дроздова, В.В. Єгупенка, Д.В. Жидкова, В.О. Заросила, Ю.С. Коллера, В.М. Лозового, Ю.І. Марценишина, О.Л. Міленіна, М.А. Микитюка, Р.І. Михайлова, Р.С. Мкртчана, В.Ф. Муцко, І.В. Новосардової, А.М. Подоляки, В.Г. Поліщука, В.Й. Развадовського, О.Ю. Салманової, А.О. Собакаря, Л.І. Сопільника, Є.В. Циби, А.В. Червінчука, О.В. Чудновського, С.А. Ширіної, В.М. Шудрікова, О.С. Юніна та інших вчених, саме недостатня систематизованість дорожнього законодавства, наявність у ньому прогалин і суперечностей, застарілих норм і неоднозначних формулювань породжує труднощі у правозастосуванні, актуалізує проблему та ставить за мету у статті з'ясувати стан нормативно-правового забезпечення профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні та на цій основі виробити шляхи його подальшого удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Повнота, узгодженість, своєчасність і послідовність нормативно-правового регулювання профілактики дорожньо-транспортного травматизму виступають необхідними умовами ефективності уповноважених суб'єктів забезпечення дорожньої безпеки в країні. І це не випадково, адже правове регулювання досить усталено у правничих джерелах визначається як здійснюване державою за допомогою права і сукупності правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичного закріплення, охорони та розвитку (Скаун, 2005: 488), як «здійснюваний всією системою юридичних засобів вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування» (Комаров, Малько, 2003: 24) або «цілеспрямований вплив на поведінку людей і суспільні відносини за допомогою правових (юридичних) засобів» (Алексєєв, Архипов, 2005: 221).

Досить чітко суть правового регулювання сформульована С.С. Алексєєвим, яке він визначає з позиції здійснення за допомогою системи правових засобів (юридичних норм, правовідносин, індивідуальних приписів) результативного, нормативно-організаційного впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування, охорони, розвитку (Алексєєв, 1981: 289).

Серед переліку правових засобів, як елементів організаційно-правового механізму профілактики дорожньо-транспортного травматизму, юридичні норми посідають визначальне місце, забезпечуючи тим самим моделювання певних підсистем профілактики, формалізацію їх функціональних, організаційних та інформаційних структур, а також безпосереднє виконання різних функцій щодо профілактики адміністративних правопорушень і самою системою забезпечення безпеки дорожнього руху в країні.

Наразі, правове забезпечення профілактики правопорушень, які детермінують дорожньо-транспортний травматизм, передбачає регулювання за допомогою норм адміністративного права суспільних відносин між органами державної влади та місцевого самоврядування, їх посадовими особами, громадськими організаціями та окремими громадянами щодо виявлення причин та умов вчинення таких проступків, усунення факторів, які детермінують протиправну діяльність учасників дорожнього руху попереджувального впливу на осіб, схильних до протиправної поведінки, запобігання правопорушенням у цій сфері.

Нормативно-правові засади профілактики дорожньо-транспортного травматизму складають також такі нормативні акти як: Програма профілактики правопорушень, затверджена Указом Президента України «Про заходи щодо зміцнення правопорядку і посилення взаємодії місцевих органів виконавчої влади та правоохоронних органів» (Про заходи щодо зміцнення правопорядку і посилення взаємодії місцевих органів виконавчої влади та правоохоронних органів, 2006) № 1087/2006 від 15.12.2006 р., розпорядження Уряду «Про схвалення Концепції Комплексної програми профілактики правопорушень на 2006–2008 роки» (Про схвалення Концепції Комплексної програми профілактики правопорушень на 2006–2008 роки, 2006) № 116-р від 01.03.2006 р., Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Комплексної програми профілактики правопорушень на 2007–2009 роки» (Про затвердження Комплексної програми профілактики правопорушень на 2007–2009 роки, 2006) від № 1767 20.12.2006 р.; видана Урядом України Постанова «Про затвердження Програми боротьби з правопорушеннями на транспорті на 2004–2006 роки» (Про затвердження Програми боротьби з правопорушеннями на транспорті на 2004–2006 роки, 2003) № 2029 від 26 грудня 2003 р., та ін.

Особливе значення серед вищезазначених нормативно-правових актів має розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 № 1209-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року», оскільки його зміст спрямований на підвищення ефективності профілактичної діяльності, стосується не лише основних проблеми організації профілактики правопорушень, але й визначає конкретні заходи щодо їх подолання.

Не можна також не відзначити і постанову Кабінету Міністрів України від 3 січня 1996 р. № 5, якою було затверджено Комплексну програму запобігання дорожньо-транспортному, побутовому і дитячому травматизму, іншим нещасним випадкам невиробничого характеру на 1996–2000 роки (Про затвердження

Комплексної програми запобігання дорожньо-транспортному, побутовому і дитячому травматизму, іншим нещасним випадкам невиробничого характеру на 1996-2000 роки, 1996). За роки незалежності України, як не прикро констатувати, це перший і єдиний програмний документ, спрямований на запобігання дитячого дорожньо-транспортного травматизму.

Цікавим є й те, що Стратегією підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2020 р. № 1360-р, визначено основні причини виникнення проблеми безпеки дорожнього руху (Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року, 2020). Водночас, примітним є те, що у Стратегії вказано лише про профілактику дитячого дорожньо-транспортного травматизму, хоча правильним було б казати про профілактику ДТП в цілому. І це було б дуже слушним, адже недостатня робота органів виконавчої влади в попередженні і профілактиці адміністративних правопорушень у сфері дорожнього руху, на думку вчених, також є причиною зростання числа порушників дорожнього руху і веде до збільшення кількості скоєних ДТП (Головко, 2005: 7).

Намагання створити комплексне та уніфіковане нормативно-правове забезпечення профілактики правопорушень робилися ще за часів СРСР. Ідея прийняття єдиного правового профілактичного нормативно-правового акта висувалася ще в 1960-х рр. Однак лише у 2006 році було офіційно зареєстровано проект Закону України «Про профілактику правопорушень», який, на жаль, так і залишився законопроектом, хоча він мав передбачати порядок здійснення державною контролю за виконанням вимог законодавства з профілактики правопорушень та відповідальність за невиконання або неналежне виконання обов'язків суб'єктами профілактики (Про профілактику правопорушень, 2009).

Попри те, що законопроект «Про профілактику правопорушень» так і не було прийнято, назвати його якісним дуже важко, адже очевидно, що, по-перше, проект закону практично не конкретизує об'єкт профілактики, тобто самі правопорушення, їх причини та умови, він складається з норм-понять і норм-принципів;

по-друге, законопроектом не передбачено принцип прямої дії. Так, незважаючи на те, що в ньому передбачені суб'єкти профілактики правопорушень, важко сказати, хто з них і за які правопорушення може застосовувати ті або інші передбачені в проекті форми профілактики. Зазначений недолік не унікальний і властивий багатьом іншим законам у сфері протидії адміністративній деліктності. Він є наслідком не вирішеної до кінця в теорії права проблеми доцільності поряд з кодифікованими актами приймати закони-декларації непрямої дії;

по-третє, проект закону «Про профілактику правопорушень» є досить узагальненим нормативно-правовим актом та взагалі не розкриває особливостей профілактики вчинення правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху.

В цілому дорожнє законодавство у напрямі профілактики дорожньо-транспортного травматизму, на превеликий жаль, має переважно організаційний і технологічно-інструментальний, а не основний характер, який повинен бути притаманний базовому закону, здатному системно інтегрувати основні принципи, суб'єкти, напрямки та заходи профілактики адміністративних «дорожніх» деліктів, адже й досі:

- практично відсутня теоретико-концептуальна основа складної і багатопланової соціально-правової діяльності правоохоронних та інших органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій і окремих громадян щодо попередження небезпечних дорожніх деліктів, що можуть привести до тяжких дорожньо-транспортних наслідків;

- профілактика розглядається автономно та ізолювано від загальної системи забезпечення безпеки дорожнього руху в країні, невід'ємною і пріоритетною частиною якої вона є;

- не визначена на концептуальному і соціально-практичному рівнях стратегія адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортного травматизму;

- відсутня чітка наукова складова державної системи забезпечення дорожньої безпеки, адже, зрозуміло, що без наукового розуміння і визначення переліку конкретних причин та умов скоєння правопорушень на транспорті практично неможливо ефективно здійснювати діяльність щодо їх виявлення та усунення, тобто системно, предметно і цілеспрямовано здійснювати профілактику правопорушень, тим самим забезпечити стійке зниження рівня дорожньо-транспортного травматизму та зміцнення дорожньої безпеки в країні в цілому;

- законодавство у напрямі профілактики дорожньо-транспортного травматизму погано структуровано і не відрізняється необхідною і достатньою повнотою і системністю, в ньому практично відсутні базово-профілактичні нормативно-правові акти із зазначенням суті, цілей, соціально-правового статусу і теоретико-концептуальної основи попередження адміністративних «дорожніх» деліктів; неповно і недостатньо науково сформульовані основні поняття і категорії, визначення сутності, цілей, завдань, функцій і форм такого виду профілактики; не розкрита сутність, зміст і порядок проведення окремих профілактичних заходів та комплексних оперативно-профілактичних операцій;

- наявні сьогодні визначення профілактики «дорожніх» правопорушень, дорожньо-транспортного травматизму, дорожньо-транспортної аварійності в значній мірі позбавлені предметно-цільового змісту, а зведені просто до «системи соціальних, правових та інших заходів загальної та індивідуальної профілактики»;

- визначення профілактики дорожньо-транспортного травматизму має необґрунтовано вузький деліктологічний характер без урахування діяльності, спрямованої на виявлення та усунення причин та умов скоєння адміністративних правопорушень, що детермінують дорожньо-транспортний травматизм.

У питаннях створення якісного та головне ефективного правового забезпечення застосування заходів профілактики дорожньо-транспортного травматизму слід виходити із подвійної природи такої профілактики, яка є: по-перше, складовою профілактики правопорушень в країні в цілому, а по-друге, невід'ємним елементом загальнодержавної системи забезпечення безпеки дорожнього руху. Урахування особливостей цих двох напрямів у формуванні правових основ профілактики ДТП є обов'язковим, хоча тенденція розв'язку, яка спостерігається в законодавчій системі в останні роки, в правовій сфері в цілому, вимагає перебудови раніше відомих суспільних відносин в світлі сучасних реалій. У той же час необхідно регулювати соціальними нормами суспільні відносини, які ігнорувалися законодавчою владою, а також відносини, що виникли в результаті формування процесів глобалізації. Це вказує на необхідність упорядкування існуючого і прийнятого дорожнього законодавства з метою підвищення його ефективності. Таке впорядкування дорожнього законодавства може здійснюватися й шляхом прямої систематизації, про що неодноразово наголошували вчені та правозастосувачі. І завдяки цьому можна створити систему, що забезпечує цілісність нормативно-правових документів та підвищує якість дорожнього законодавства.

Прикро констатувати, але є фактом те, що за роки незалежності питанням створення комплексного правового забезпечення профілактики дорожньо-транспортного травматизму не приділялося належної уваги. Поодинокі спроби унормування питань профілактики адміністративних правопорушень на автомобільному транспорті у підзаконних нормативно-правових актах радше є винятком, а ніж правилом. Водночас не можна нескінченно збільшувати підзаконну нормотворчість у досліджуваній сфері, адже це призводить до «збільшення кількості інших нормативно-правових актів, що встановлюють адміністративну відповідальність за вчинення адміністративних проступків» (Літошенко, 2005: 93-94).

Попри те, що пропозицій вчених у цьому надзвичайно важливому напрямі регулювання відносин забезпечення дорожнього руху чимало, водночас підзаконна нормотворчість не зможе сформувати комплексне уявлення про систему профілактики дорожньо-транспортної аварійності та врегулювати виключно усі особливості її реалізації. Тому слушними є позиції вчених, які пропонують «...створювати комплексні правові акти, в яких управлінські елементи, їх взаємозв'язок, підсистеми отримали б максимально вичерпне правове оформлення» (Олефіренко, 2005: 105).

Висновок. Таким чином, розв'язання проблеми створення належних правових основ профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні вбачається трьома варіантами: по-перше, через доповнення Закону України «Про дорожній рух» окремим розділом Х-А «Профілактика дорожньо-транспортного травматизму»; по-друге, шляхом прийняття Закону України «Про профілактику правопорушень» та визначення у ньому правових основ профілактики скоєння адміністративних деліктів у дорожньому русі; по-третє, через прийняття окремого Закону України «Про профілактику дорожньо-транспортного травматизму», яким на перспективу буде закладено підвалини організації профілактичної діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, у тому числі громадських організацій, спрямованої на виявлення та усунення причин і умов, які сприяють учиненню «дорожніх» правопорушень, а також виявлення осіб, схильних до їх вчинення, та застосування до них заходів юридичного впливу до виправлення.

Запропонований Закон України «Про профілактику дорожньо-транспортного травматизму» складатиметься з декількох глав, а саме: Глава 1. Загальні положення (розкриватимуться основні поняття, використовувані в законі, принципи профілактики дорожньо-транспортного травматизму, суб'єкти та основні напрямки профілактики дорожніх правопорушень; Глава 2. Повноваження, права та обов'язки суб'єктів профілактики дорожньо-транспортного травматизму (конкретизуватимуться повноваження в сфері дорожньої профілактики органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, у тому числі громадських організацій); Глава 3. Види профілактики правопорушень і форми профілактичного впливу (надаватиметься поняття загальної та індивідуальної профілактики дорожньо-транспортного травматизму, підстави для здійснення профілактичних заходів, форми профілактики та їх характеристика); Глава 4. Організаційні засади функціонування системи профілактики дорожньо-транспортного травматизму (конкретизуватимуться координаційні основи профілактики правопорушень на автомобільному транспорті та дорожньому русі, її інформаційне забезпечення, закріплюватиметься необхідність моніторингу та прогнозування профілактичних заходів); Глава 5. Прикінцеві положення.

Створення належних правових основ профілактики дорожньо-транспортного травматизму в Україні наразі є вимогою часу, а тому взяття за основу якогось одного із запропонованих варіантів сприятиме: встановленню національних стандартів профілактичної діяльності на транспорті; розробленню та реалізації комплексних програм профілактики адміністративних «дорожніх» правопорушень, які приймаються і затверджуються на різних рівнях та ланках влади і спрямовані на забезпечення ефективності здійснення узгоджених заходів щодо профілактики правопорушень в дорожньому русі та усунення причин, що зумовили їх вчинення, та сприяли поширенню дорожньо-транспортної аварійності.

Список використаних джерел:

1. Алексеев С.С. Общая теория права: акад. курс в 2 т. / С.С. Алексеев – М. : Юрид. лит., 1981 – Т. 1. – 360 с.
2. Алексеев С.С. Теория государства и права. / С.С. Алексеев, С.И. Архипов, В.М. Корельский, Леушин, В.Д. Перевалов, О.А. Пучков, Р.К. Русинов та ін. – М. : Норма, 2005. – 496 с.
3. Головки В.В. Дорожно-транспортные происшествия: административная ответственность: юридический справочник / В.В. Головки // М. : ЭКСМО, 2005. – 220 с.

4. Комаров С.А. Теория государства и права: Учебно-методическое пособие / С.А. Комаров, А.В. Малько. – М. : НОРМА, 2003. – 448 с.
5. Літошенко О.С. Шляхи вдосконалення правового регулювання інституту адміністративної відповідальності в Україні / О.С. Літошенко // Часопис Київського університету права. – 2005. – № 2. – С. 93–94.
6. Олєфіренко Е. Правові основи діяльності органів управління щодо здійснення прав громадян / Е. Олєфіренко // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 5. – С. 105–108.
7. Про затвердження Комплексної програми запобігання дорожньо-транспортному, побутовому і дитячому травматизму, іншим нещасним випадкам не виробничого характеру на 1996–2000 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 3 січня 1996 р. № 5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5-96-%D0%BF#Text>
8. Про затвердження Комплексної програми профілактики правопорушень на 2007–2009 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2006 року № 1767 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1767-2006-%D0%BF#Text>
9. Про затвердження Програми боротьби з правопорушеннями на транспорті на 2004–2006 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2003 року № 2029 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2029-2003-%D0%BF#Text>
10. Про заходи щодо зміцнення правопорядку і посилення взаємодії місцевих органів виконавчої влади та правоохоронних органів: Указ Президента України від 15 грудня 2006 року № 1087/2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087/2006#Text>
11. Про профілактику правопорушень: Проект Закону України. 29.12.09. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cv.court.gov.ua/tu26/6/2358/>
12. Про схвалення Концепції Комплексної програми профілактики правопорушень на 2006–2008 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.03.06 р. – Офіційний вісник України. – 2006. – № 29. – С. 294.
13. Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2020 р. № 1360-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1360-2020-%D1%80#Text>
14. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник для студ. вищ. навч. закладів. Національний університет внутрішніх справ / О.Ф. Скакун. – 2-ге вид. – Харків: Консум, 2005. – 656 с.

References:

1. Alekseev, S.S. (1981). *Obshchaya teoriya prava* [General theory of law]. (Vols. 1–2). Moscow: Yurid. lit [in Russian].
2. Alekseev, S.S., Arkhypov, S.Y., Korelskiy, V.M., Leushyn, Perevalov, V.D., Puchkov, O.A., Rusynov, R.K. et al. (2005). *Teoriya gosudarstva i prava* [Theory of Government and Rights]. Moscow : Norma [in Russian].
3. Golovko, V.V. (2005). *Dorozhno-transportnye proisshestviya: administrativnaya otvetstvennost': yuridicheskij spravochnik* [Road traffic accidents: administrative responsibility: legal directory] Moscow : EKSMO [in Russian].
4. Komarov, S.A. & Mal'ko, A.V. (2003). *Teoriya gosudarstva i prava: uchebno-metodicheskoe posobie*. [Theory of Government and Rights: teaching aid] Moscow : NORMA [in Russian].
5. Litoshenko, O.S. (2005). *Shliakhy vdoskonalennia pravovoho rehuliuвання instytutu administrativnoi vidpovidalnosti v Ukraini* [Ways to improve the legal regulation of the institution of administrative responsibility in Ukraine]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava – Journal of Kyiv University of Law*, 2, 93–94 [in Ukrainian].
6. Olefirenko, E. (2005). *Pravovi osnovy diialnosti orhaniv upravlinnia shchodo zdiisnennia prav hromadian* [Legal bases of activity of governing bodies concerning realization of the rights of citizens]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*, 5, 105–108 [in Ukrainian].
7. *Pro zatverdzhennia Kompleksnoi prohramy zapobihannia dorozhno-transportnomu, pobutovomu i dytiachomu travmatyzmu, inshym neshchasnym vypadkam nevyrobnychoho kharakteru na 1996–2000 roky: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 sichnia 1996 r. № 5.* [On approval of the Comprehensive Program for the Prevention of Road Traffic, Domestic and Child Injuries and Other Non-Production Accidents for 1996–2000: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of January 3, 1996 № 5] [rada.gov.ua Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5-96-%D0%BF#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5-96-%D0%BF#Text) [in Ukrainian].
8. *Pro zatverdzhennia Kompleksnoi prohramy profilaktyky pravoporu-shen na 2007–2009 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20 hrudnia 2006 roku № 1767* [On approval of the Comprehensive Crime Prevention Program for 2007–2009: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 20, 2006 № 1767] [rada.gov.ua Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1767-2006-%D0%BF#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1767-2006-%D0%BF#Text) [in Ukrainian].
9. *Pro zatverdzhennia Prohramy borotby z pravoporushenniamy na tra-nsporti na 2004–2006 roky: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26 hrudnia 2003 roku № 2029.* [On approval of the Program for Combating Transport Offenses for 2004–2006: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 26, 2003 № 2029] [rada.gov.ua Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2029-2003-%D0%BF#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2029-2003-%D0%BF#Text) [in Ukrainian].
10. *Pro zakhody shchodo zmitsnennia pravoporiadku i posylennia vzaiemodii mis-tsevykh orhaniv vykonavchoi vlady ta pravookhoronnykh orhaniv: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 15 hrudnia 2006 roku № 1087/2006* [On measures to strengthen law and order and strengthen cooperation between local executive bodies and law enforcement agencies: Decree of the President of Ukraine of December 15, 2006 № 1087/2006] [in Ukrainian].
11. *Pro profilaktyku pravoporushen: Proekt Zakonu Ukrainy. 29.12.09.* [On crime prevention: Draft Law of Ukraine. 29.12.09.] [court.gov.ua Retrieved from https://cv.court.gov.ua/tu26/6/2358/](https://cv.court.gov.ua/tu26/6/2358/) [in Ukrainian].

12. Pro skhvalennia Kontseptsii Kompleksnoi prohramy profilaktyky pra-voporushen na 2006–2008 roky: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.03.06 r. [On approval of the Concept of the Comprehensive Crime Prevention Program for 2006–2008: order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 1, 2006] (2006). *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, 29, 294 [in Ukrainian].
13. Pro skhvalennia Stratehii pidvyshchennia rinvia bezpeky dorozhnogo rukhu v Ukraini na period do 2024 roku: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 zhovtnia 2020 r. № 1360-r. [On approval of the Strategy for improving the level of road safety in Ukraine until 2024]: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 zhovtnia 2020 r. № 1360-r. rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1360-2020-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
14. Skakun, O.F. (2005). *Teoriia derzhavy i prava: pidruchnyk dlia stud. vyshch. navch. zakladiv. Natsionalnyi universitet vnutrishnikh sprav.* [Theory of state and law: textbook for students. higher textbook institutions. National University of Internal Affairs] (2nd ed., rev.) Kharkiv: Konsum. [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.3.20>

KSZTAŁTOWANIE I ROZWÓJ KOMPETENCJI KOMUNIKACYJNYCH POLICJANTÓW PEŁNIĄCYCH SŁUŻBĘ PATROLOWĄ W ICH DZIAŁALNOŚCI ZAWODOWEJ

Nataliia Zhuk

student Katedry Psychologii Prawnej

Narodowej Akademii Spraw Wewnętrznych (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0003-1835-9540

e-mail: NataliiaZhuk@gmail.com

Adnotacja. Celem tej pracy jest wskazanie potrzeby kształtowania i rozwijania kompetencji komunikacyjnych w działalności zawodowej policjantów patrolowych. W tej pracy przeanalizowano naukowe podejścia różnych krajowych i zagranicznych badaczy do kontrolowania kompetencji komunikacyjnych policjantów pełniących służbę patrolową. Kompetencje komunikacyjne rozumiane są zatem jako złożona integracja zawodowo istotna cecha osoby, która odkrywa zdolność i gotowość do nawiązywania, utrzymywania i rozwijania skutecznej interakcji interpersonalnej w różnych sytuacjach komunikacji zawodowej. W artykule wymieniono główne czynniki determinujące rozwój i doskonalenie kompetencji zawodowych, od których zależy przebieg i wyniki procesu komunikacyjnego, a więc sukces zadań zawodowych. Określono składniki kompetencji zawodowych funkcjonariusza policji patrolowej. W artykule przedstawiono główne sposoby kształtowania funkcjonariusza policji patrolowej jako profesjonalisty. Sformułowano zestaw wymagań dotyczących kompetencji zawodowych i profesjonalizmu policjantów. Kształtowanie gotowości policjantów pełniących służbę patrolową do aktywności zawodowej wymaga rozwoju ich kompetencji komunikacyjnych jako elementu ogólnej kompetencji zawodowej. Poziom jego formacji determinuje zdolność specjalisty do konstruktywnego działania w określonych sytuacjach w interakcjach interpersonalnych związanych z cechami jego pracy. W artykule przedstawiono argument dotyczący specyfiki działalności zawodowej policjantów pełniących służbę patrolową, znaczenia kształtowania i rozwijania kompetencji komunikacyjnych w ich działalności zawodowej, gotowości i zdolności do skutecznego komunikowania się z obywatelami w życiu codziennym i sytuacjach ekstremalnych. Perspektywy dalszych badań omawianego problemu widzimy w empirycznym badaniu cech kształtowania kompetencji komunikacyjnych policjantów pełniących służbę patrolową podczas ich szkolenia zawodowego.

Słowa kluczowe: policjanci pełniące służbę patrolową, kompetencje komunikacyjne, komunikacja, kultura komunikacyjna, kompetencje zawodowe.

FORMATION AND DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF PATROL POLICE IN THEIR PROFESSIONAL ACTIVITY

Nataliia Zhuk

Researcher of the Department of Legal Psychology

The National Academy of Internal Affairs (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-1835-9540

e-mail: NataliiaZhuk@gmail.com

Abstract. The purpose of this paper is to present an argument for the necessity of formation and development of communicative competence in the professional activity of patrol policemen. In this paper scientific approaches of various domestic and foreign researchers concerning scrutiny of communicative competence of patrol policemen were analysed. Thus, communicative competence is construed as a complex integrative professionally important quality of a person, which shows the ability and willingness to establish, maintain and develop effective interpersonal interaction in various